

LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 2, 01108 Vilnius, tel. (0 5) 236 2444, faksas (0 5) 236 2626

El. p. urm@urm.lt, <http://www.urm.lt>

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188613242

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2025- Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Užsienio reikalų ministerija, atsižvelgdama į Europos Taryboje vykstančius procesus reaguojant į Rusijos Federacijos vykdomą agresijos nusikaltimą prieš Ukrainą, parengė ir teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos dalyvavimo Specialiojo tribunolo dėl agresijos nusikaltimo prieš Ukrainą valdymo komitete“ projektą (toliau – Nutarimo projektas), kuriuo siūloma numatyti, kad Lietuva prisijungs prie Europos Tarybos Ministrų Komiteto rezoliucijos dėl Išplėstinio dalinio susitarimo dėl Specialiojo tribunolo dėl agresijos nusikaltimo prieš Ukrainą valdymo komiteto įsteigimo (angl. *Resolution CM/Res(2025) <...> establishing the Enlarged Partial Agreement on the Management Committee of the Special Tribunal for the Crime of Aggression against Ukraine*).

Prasidėjus Rusijos karinei agresijai prieš Ukrainą, paaiškėjo, kad nėra tarptautinio teismo ar tribunolo, kuris galėtų patraukti asmenis, įskaitant aukščiausią politinę ir karinę Rusijos ir jos bendrininkės Baltarusijos vadovybę, atsakomybėn už agresijos prieš Ukrainą nusikaltimą. Tarptautinis baudžiamasis teismas (toliau - TBT) neturi jurisdikcijos tirti ir patraukti baudžiamojon atsakomybėn asmenis už agresijos nusikaltimą, nebent tiek Rusija, tiek Ukraina ratifikuotų Romos statutą ir Kampaloje priimtas Romos statuto pataisas¹, susijusias su TBT jurisdikcijos aktyvavimo agresijos nusikaltimo atžvilgiu, arba Jungtinių Tautų Saugumo Taryba nustatytų agresijos aktą ir referuotų apie jį TBT. Nė vienas iš šių scenarijų nebuvo ir nėra realus.

Specialusis tribunolas dėl agresijos nusikaltimo prieš Ukrainą (toliau – ir Spec. tribunolas, Tribunolas) siekia užpildyti šią jurisdikcijos spragą ir papildyti TBT vaidmenį. Nors tiek Ukraina, tiek TBT ir kitos valstybės, vadovaudamosi universaliosios jurisdikcijos taisykle, toliau persekiotų asmenis dėl karo nusikaltimų, genocido ir nusikaltimų žmoniškumui, Spec. tribunolo pagrindinė paskirtis būtų agresijos nusikaltimo tyrimas ir baudimas už jį. Įsteigus Spec. tribunolą, TBT ir toliau atliks svarbų vaidmenį nustatant ir baudžiant asmenis, atsakingus už Ukrainoje įvykdytus karo nusikaltimus, genocidą ir nusikaltimus žmoniškumui.

2023 m. pradžioje Ukrainos iniciatyva įsteigta neformali Pagrindinė grupė (angl. *Core Group*), skirta diskutuoti dėl Spec. tribunolo steigimo ir galimų jo modelių, jurisdikcijos ir kitų aspektų. Šios grupės veikloje dalyvavo apie 40 valstybių ir tarptautinių organizacijų atstovai².

¹ Ukraina ratifikavo Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutą (kartu su Kampalos pakeitimais) 2024 m. spalio 25 d. Romos statutas Ukrainai įsigaliojo 2025 m. sausio 1 d.

² Airijos, Australijos, Austrijos, Belgijos, Bulgarijos, Čekijos, Danijos, Estijos, Graikijos, Gvatemalos, Islandijos, Ispanijos, Italijos, Japonijos, JAV, Jungtinės Karalystės, Kanados, Kipro, Kosta Rikos, Kroatijos, Latvijos, Lichtenšteino, Lietuvos, Lenkijos, Liuksemburgo, Maltos, Moldovos, Nyderlandų, Norvegijos, Portugalijos, Prancūzijos, Rumunijos,

Pagrindinė grupė parengė atitinkamus dokumentus, reikalingus Spec. tribunolui steigti (dvišalės Europos Tarybos ir Ukrainos sutarties dėl Specialiojo tribunolo dėl agresijos nusikaltimo prieš Ukrainą steigimo projektą, Specialiojo tribunolo statuto projektą ir Išplėstinio dalinio susitarimo dėl Specialiojo tribunolo dėl agresijos nusikaltimo prieš Ukrainą valdymo komiteto steigimo projektą).

Dvišale Europos Tarybos ir Ukrainos sutartimi steigiamas Specialusis tribunolas tirti, persekioti ir teisti asmenis, atsakingus už agresijos nusikaltimą prieš Ukrainą. Šią sutartį Ukraina ir Europos Taryba pasirašė 2025 m. birželio 25 dieną. Ukraina sutartį jau ratifikavo, o sutarties priedas yra Spec. tribunolo statutas, kuriame apibrėžiami esminiai, pagrindiniai Tribunolo veiklos principai ir taisyklės.

Specialiojo tribunolo statute apibrėžiama Spec. tribunolo jurisdikcija grindžiama Ukrainos teritorine jurisdikcija. Jame pateikiamas agresijos nusikaltimo apibrėžimas iš esmės atitinka Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statute įtvirtintą apibrėžimą. Spec. tribunolas galės teisti visus kaltinamus asmenis *in absentia*, išskyrus valstybės vadovą, vyriausybės vadovą ir užsienio reikalų ministrą. Spec. tribunolo ikiteisminio tyrimo teisėjas, gavęs specialiojo prokuroro teikiamą kaltinamąjį aktą dėl valstybės vadovo, vyriausybės vadovo ar užsienio reikalų ministro, tolesnį procesą sustabdys iki kol šie asmenys eina atitinkamas pareigas arba kol nėra gauta pranešimo apie atitinkamą išimtį (angl. *appropriate waiver has been presented*), pagal kurią valstybė atsisako nuo šiems asmenims taikomų imunitetų.

Dvišalėje Europos Tarybos ir Ukrainos sutartyje (ir Spec. Tribunolo statute) konkrečiai nenurodoma, kuriuo laikotarpiu įvykdytus agresijos nusikaltimus bus kompetentingas nagrinėti Spec. tribunolas (nuo 2014 m. vasario mėn. ar tik nuo 2022 m. vasario mėn.). Toks nutylėjimas paliktas sąmoningai, t. y. bus leidžiama pačiam Tribunolui nuspręsti, kokia yra Tribunolo jurisdikcija laiko atžvilgiu. Planuojama, kad Tribunolo būstinė bus Hagoje, Nyderlandų Karalystėje, tam tikslui bus sudaryta tarptautinė sutartis (angl. *Host State Agreement*). Tribunolas naudosis teisiniu subjektiškumu pagal tarptautinę teisę, galės sudaryti susitarimus su valstybėmis, tarptautinėmis organizacijomis, kiek prireiks jo mandatui (įgaliojimams) įgyvendinti. Tribunolas taip pat galės sudaryti susitarimus su valstybėmis dėl bendradarbiavimo, pvz., gaunant įrodymus arba vykdant Tribunolo paskirtas bauses.

Siekdama užtikrinti valstybių dalyvavimą Spec. tribunolo veikloje ir Tribunolo finansavimą, Pagrindinė grupė parengė ir Europos Tarybai perdavė Išplėstinio dalinio susitarimo dėl Specialiojo tribunolo agresijos nusikaltimui prieš Ukrainą valdymo komiteto įsteigimo (toliau – EPA) projektą, kurį Europos Tarybos Ministrų Komitetas patvirtins priimdamas atitinkamą rezoliuciją. EPA tikslas – užtikrinti Tribunolo finansavimą ir administravimą. Pagal EPA steigiamas Spec. tribunolo valdymo komitetas, kuris bus atsakingas už Tribunolo administracinius klausimus ir veiks kaip tarpvyriausybinių bendradarbiavimo platforma Europos Tarybos institucinėje sąrangoje. Prie EPA prisijungti ir tapti valdymo komiteto nare arba asocijuotąja nare (t. y. prisidėti prie Spec. tribunolo) galės bet kuri Europos Tarybos valstybė narė, valstybė, turinti stebėtojo teises Europos Taryboje, Europos Sąjunga, taip pat bet kuri valstybė, kuri teigiamai balsavo dėl Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 2023 m. vasario 23 d. rezoliucijos Nr. A/RES/ES-11/6 „Dėl visapusiškos, teisingos ir ilgalaikės taikos Ukrainoje pagal Jungtinių Tautų Chartijos principus“, ar bet kuri valstybė, dalyvavusi Pagrindinės grupės veikloje.

Spec. tribunolas bus finansuojamas dalyvaujančių valstybių įnašais, remiantis Europos Tarybos finansavimo modeliu, pagal kurį valstybių narių įnašai apskaičiuojami pagal 2 kriterijus: 1) gyventojų skaičiaus ir 2) bendrojo vidaus produkto. Europos Tarybos finansavimo ir valstybių narių įnašų skaičiavimo tvarka išdėstyta Europos Tarybos Ministrų Komiteto 1994 m. lapkričio 4 d. rezoliucijoje Nr. (94)31. Labai preliminariais vertinimais, Tribunolo metinis biudžetas jo pagrindinės veiklos metais gali sudaryti iki 50 mln. EUR. Šiuo metu sudėtinga tiksliai nurodyti, koks būtų Lietuvos įnašas, nes nėra aišku, kiek valstybių taps Spec. tribunolo steigėjomis ir dalyvaus jo veikloje. Pažymėtina, kad pagal Europos Tarybos Ministrų Komiteto 1996 m. spalio 17 d. rezoliuciją Nr. (96)36 (pakeista ET Ministrų Komiteto rezoliucija Nr. (2010)2) „Dėl Europos Tarybos išplėstinių dalinių susitarimų kriterijų patvirtinimo“ nustatyta, jog minimalus valstybių skaičius, reikalingas tam, kad Išplėstinis dalinis susitarimas įsigaliotų, yra vienas trečdalis Europos Tarybos narių (16 valstybių), bet šiuo atveju sutariama, kad Tribunolo veiklos pradžia reikėtų bent dvidešimt penkių valstybių.

Pabrėžtina, kad, remiantis ET Ministrų Komiteto (pavadootojų) 2013 m. liepos 3 d. dokumentu Nr. CM(2013)58-final, priimtu 1175-ajame susitikime, valstybės gali tapti Išplėstinio dalinio susitarimo narėmis dalyvaudamos ET Ministrų Komiteto rezoliucijos, kuria priimamas dalinis susitarimas, priėmimo procese. Tokiu atveju jos tampa narėmis nuo rezoliucijos priėmimo dienos. Pažymėtina, kad, nors suinteresuotos valstybės gali tapti Išplėstinio dalinio susitarimo dėl Specialiojo tribunolo dėl agresijos nusikaltimo prieš Ukrainą valdymo komiteto narėmis ir jau priėmus atitinkamą rezoliuciją, atsižvelgiant į aktyvų Lietuvos vaidmenį Spec. tribunolo steigimo procese siūlytina, kad Lietuva taptų nare-steigėja, t. y. prisijungtų prie atitinkamos EPA steigiančios Ministrų Komiteto rezoliucijos jos priėmimo metu. Be to, priėmus siūlomą Nutarimo projektą Lietuva turės galimybę pateikti pranešimą (angl. *notification*) Europos Tarybai, juo patvirtinti Lietuvos politinę paramą Spec. tribunolo steigimui ir įsipareigoti EPA priėmimo metu tapti Tribunolo nare-steigėja. Tikimasi tokių viešų politinių pareiškimų sulaukti iš kuo daugiau valstybių, kad EPA priėmimas įvyktų kaip galima greičiau.

Atsižvelgdama į šias aplinkybes ir nuostatas ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ir kitų tarptautinio pobūdžio susitarimų rengimo ir sudarymo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. spalio 1 d. nutarimu Nr. 1179 „Dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ir kitų tarptautinio pobūdžio susitarimų rengimo ir sudarymo taisyklių patvirtinimo“, Užsienio reikalų ministerija parengė Nutarimo projektą, kuriame numatoma, kad Lietuvos Respublika prisijungia prie EPA Europos Tarybos Ministrų Komiteto rezoliucijos priėmimo metu. Nutarimo projekte taip pat siūloma nustatyti, kuri institucija bus atsakinga už Spec. tribunolo veiklos koordinavimą Lietuvoje ir kas atstovaus Lietuvai Spec. tribunolo valdymo komitete, bei nurodyti atstovų statusą delegacijoje. Pagal EPA projektą valstybės narės į Valdymo komitetą gali paskirti iki dviejų atstovų, iš kurių vienas turi būti delegacijos vadovas. Pabrėžtina, kad parengtame Nutarimo projekte nėra sprendžiama klausimo dėl Lietuvos Respublikos metinio įnašo dydžio, nes, kaip minėta, šis dydis Nutarimo priėmimo momentu nebus žinomas ir bus planuojamas atitinkamų metų Užsienio reikalų ministerijos biudžete, kai jau bus aiškus Spec. tribunolo valdymo komitete dalyvaujančių valstybių skaičius ir konkretus metinio įnašo dydis. Europos Komisija paskelbė, kad prisidės prie Tribunolo steigimo 10 mln. EUR.

Nutarimo projektas skelbiamas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės aktų informacinėje sistemoje.

Nutarimo projektas atitinka ir įgyvendina Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. XV-439. Nutarimo projektu prisidedama įgyvendinant Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m.

balandžio 12 d. rezoliuciją Nr. XIV-1010 „Dėl Rusijos Federacijos vykdomos agresijos ir karo nusikaltimų Ukrainoje pasmerkimo“, Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m. gegužės 10 d. rezoliuciją Nr. XIV-1070 „Dėl Rusijos Federacijos veiksmų Ukrainoje pripažinimo genocidu ir Specialiojo tarptautinio baudžiamojo tribunolo įsteigimo Rusijos agresijos nusikaltimui ištirti“, Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m. lapkričio 8 d. rezoliuciją Nr. XIV-1502 „Dėl Rusijos Federacijos ginkluotųjų pajėgų vykdomų seksualinių nusikaltimų Ukrainoje pasmerkimo, atsakingų asmenų patraukimo baudžiamajon atsakomybėn ir pagalbos nukentėjusiesiems“, Lietuvos Respublikos Seimo 2024 m. kovo 14 d. rezoliuciją Nr. XIV-2491 „Dėl visapusės paramos Ukrainos pergalei pasiekti“. Nutarimo projektas neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų nuostatų.

Nutarimo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, Nutarimo projekto numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas.

Nutarimo projektas be pastabų suderintas su suinteresuotomis institucijomis. Į redakcines pastabas atsižvelgta. Nutarimo projektą parengė Užsienio reikalų ministerijos Tarptautinės teisės grupės (vadovė Ingrida Bačiulienė, tel. +370 706 5 2533, el. p. ingrida.baciuliene@urm.lt) vyriausiasis patarėjas Darius Žilys (tel. +370 706 5 2508, el. p. darius.zilys@urm.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas.
2. Europos Tarybos Ministrų Komiteto rezoliucijos dėl Išplėstinio dalinio susitarimo dėl Specialiojo tribunolo dėl agresijos nusikaltimo prieš Ukrainą valdymo komiteto steigimo projektas, 16 lapų (kartu su preliminariniu vertimu iš anglų k. į lietuvių k.).

Užsienio reikalų ministras

Kęstutis Budrys

Darius Žilys, tel. (0 5) 236 2508, el. p. darius.zilys@urm.lt